

کنکور زدگی کتاب‌های کمک‌درسی

گپ‌وگفتی با سمیرا بهرامی، سرگروه داوران حوزه فیزیک

اشاره

در جشنوارهٔ امسال ۱۱ عنوان کتاب به مرحلهٔ نهایی داوری در گروه فیزیک رسیدند که نیمی از آن‌ها آثار تألیفی بودند. گرچه به نظر می‌رسد آثار تألیفی باید بیشتر از آثار ترجمه‌شده با رویکردهای کتاب‌های درسی هماهنگ باشند اما آنچه بیش از پیش به چشم می‌آید کتاب‌های تست به منظور آماده شدن دانش‌آموز برای شرکت در آزمون سراسری است. سمیرا بهرامی سرگروه داوران حوزه فیزیک، معتقد است کنکور سد بزرگی است که مانع حرکت ناشران و مؤلفان به سمت تولید آثار استاندارد می‌شود.

خانم بهرامی! چند عنوان کتاب در گروه فیزیک

بررسی شد و بیشتر چه حوزه‌ای را شامل می‌شد؟ در گروه فیزیک ۱۹ عنوان کتاب در مرحله اول داوری‌ها بالا آمده بود که در نهایت ۱۱ عنوان به مرحله نهایی رسید که تقریباً نیمی از آن‌ها تألیفی و نیمی دیگر ترجمه بودند. همه کتاب‌های تألیفی، آثار کمک‌درسی دانش‌آموزی بودند و به تست‌های چهار گزینه‌ای اختصاص داشتند. یعنی کتاب‌هایی که برای شرکت در کنکور مناسب هستند. ما انتظار داریم رویکردی که در کتاب‌های درسی دنبال می‌شوند در این آثار هم دیده شود. رویکردی که در چند سال گذشته در کتاب‌های

درسی حاکم است، علاوه بر هدف دانش‌افزایی، آشنایی با فرایند علم، روش‌های علمی و مهارت تفکر است. اما آزمون سراسری سد بزرگی است که اجازه نمی‌دهد مؤلفان به این سمت حرکت کنند. گاه شاهدیم که آثار یک ناشر مورد تأیید ما نیست اما مورد اقبال عمومی قرار گرفته است. حتی برخی ناشران در مدارس هم نفوذ کرده‌اند.

پس به نظر شما یکی از دلایل وجود این کتاب‌ها، استقبال دانش‌آموزان است؟

آنچه در جامعه آموزشی ما حاکم است، توجه به کنکور و آزمون سراسری و نتیجه‌مداری است. در واقع مهم نیست که دانش‌آموز چگونه علم را می‌آموزد. من در دانشگاه فرهنگیان با دانشجویانی روبه‌رو هستم که هنوز در مفاهیم پایه اشکال دارند در حالی که همه آن‌ها از برترین‌های کنکور بوده‌اند. این موضوع، به دلیل رویکردی است که بر جامعه آموزشی ما حاکم است؛ حاصل نتیجه‌مداری و هدف قرار دادن موفقیت در کنکور. بنابراین دانش‌آموز فقط روش چگونگی پاسخ دادن به پرسش‌های چهار گزینه‌ای را یاد می‌گیرد. اکثر مدارس این فرایند را طی می‌کنند و مدارسی از نظر والدین برتر هستند که خروجی خوبی در آزمون سراسری دارند. البته در دوره ابتدایی و تا حدی متوسطه اول به سمت توجه به فرایند علمی حرکت

می‌کنیم اما در دوره متوسطه دوم به دلیل کنکور این‌طور نیست. این مهم‌ترین مانع در تولید آثار استاندارد است.

◀ **کتاب‌های ترجمه شده از چه کیفیتی برخوردار بودند؟**
این گروه از کتاب‌ها بیشتر ویراست‌های جدید را شامل می‌شدند. در گروه آثار ترجمه آنچه برای ما مهم است موضوع خاص کتاب است. مثلاً سال‌های گذشته دکتر منیژه رهبر کتاب فیزیک مفهومی را ترجمه کرده بود که از نظر ما انتخاب خوبی بود. ولی کتاب‌های این دوره بیشتر کتاب‌های دانشگاهی مثل کتاب زیمانسکی و... بود که سال‌های سال است در جامعه علمی وجود دارد و فقط ویراست جدید آن‌ها منتشر شده است.

◀ **این کتاب‌ها نیاز مخاطبان ما را تأمین می‌کند؟**
ما این کتاب‌ها را در حوزه دانش‌افزایی معلمان طبقه‌بندی کردیم که برای آن‌ها مناسب است اما سال‌هاست که وجود دارند و مترجم کار خاصی انجام نداده است. فکر می‌کنم این کتاب‌ها نیاز مخاطبان ما را برطرف می‌کنند اما از

نظر ما پذیرفته نیستند. ما امسال در گروه اثر برگزیده‌ای نداشتیم. حتی در میان کتاب‌هایی که به‌عنوان نامزد معرفی کردیم، سعی کردیم یکی از آثار تستی را که رویکرد مفهومی‌تر و متفاوتی داشت ذکر کنیم تا اعتماد این جامعه را جلب کنیم. مؤلفان و ناشران باید با رویکردهای کتاب درسی هماهنگ باشند که لازمه آن حل شدن موضوع آزمون سراسری است.

◀ **با توجه به این مسائل، نقش جشنواره را چگونه ارزیابی می‌کنید؟**
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی باید رویکردهای خود را برای ناشران توجیه کند و نیاز جامعه آموزشی را بشناساند. از سوی دیگر صداوسیما هم باید در سیاست‌های کلان با آموزش و پرورش هماهنگ باشد. در این صورت است که ناشر احساس می‌کند اگر وارد این حوزه شود دچار زیان نمی‌شود.

انتظار داریم رویکردی که در کتاب‌های درسی دنبال می‌شوند در این آثار هم دیده شود: یعنی علاوه بر هدف دانش‌افزایی، آشنایی با فرایند علم، روش‌های علمی و مهارت تفکر نیز دنبال شود

